

Ο διακαλλιτεχνικός διάλογος ως εργαλείο ανάπτυξης αναγνωστικής επάρκειας και πληροφοριακού γραμματισμού σε νεαρούς ενήλικους. Από την τυπική εκπαίδευση στη βιβλιοθήκη

Τάσος Μιχαηλίδης,

Ε.ΔΙ.Π. Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης ΠΑΔΑ

tasosmichailidis@uniwa.gr

Τζήνα Πασχαλίδου,

Εκπαιδευτικός Αγγλικής

theo_paschali@yahoo.com

Σκοπός και ερευνητικοί στόχοι εισήγησης

Σκοπός: Να αναδειχθούν σύγχρονες τεχνικές αξιοποίησης των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία που αφορά αναγνωστικές δράσεις σε νεαρούς ενήλικους, και κυρίως σε όσες εμπλέκεται η βιβλιοθήκη:

- είτε ως χώρος υλοποίησης της δράσης
- είτε ως βασικός συντελεστής στην υλοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων.

Ερευνητικοί στόχοι:

- Να προσδιοριστούν θεωρητικές αρχές αναφορικά με τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας και των σημειωτικών πόρων, όπως και επιλεγμένες θεωρίες μάθησης, που δίνουν έμφαση στη μετασχηματιστική διαδικασία της δημιουργικής ανάγνωσης.
- Να παρουσιαστούν παραδείγματα από διαφορετικές αναγνωστικές δράσεις και εκπαιδευτικές εφαρμογές που εμπλέκουν τον διακαλλιτεχνικό διάλογο, εξετάζοντας τα διαφορετικά κριτήρια επιλογής και τους τρόπους αξιοποίησης των καλλιτεχνικών έργων.
- Να διερευνηθεί σε ποιο/-α στάδιο/-α της αναγνωστικής προσέγγισης μπορούν αποτελεσματικά να εφαρμοστούν τεχνικές διακαλλιτεχνικού διαλόγου.
- Ποιοι πόροι των βιβλιοθηκών λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή και τη σχεδίαση τεχνικών διακαλλιτεχνικού διαλόγου σε αναγνωστικές ομάδες.
- Να εξεταστεί πώς η εφαρμογή του διακαλλιτεχνικού διαλόγου συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας υπεύθυνης στάσης των εκπαιδευομένων απέναντι σε έργα του πνεύματος και στην καλλιέργεια του πληροφοριακού γραμματισμού σε περιβάλλον βιβλιοθηκών.

Μεθοδολογία

A. Βιβλιογραφική:

Αξιοποίηση των διεθνών προτύπων σχετικά με τη σχέση λογοτεχνικής θεωρίας, αναγνωστικών ομάδων και αξιοποίησης των τεχνών στην ανάπτυξη αναγνωστικών στάσεων σε βιβλιοθήκες.

B. Μελέτη περιπτώσεων: παραδείγματα εφαρμογών από αναγνωστικές προσεγγίσεις διαφορετικών έργων σε νεαρούς ενήλικους (18 έως 25 ετών) σε δύο ομάδες-στόχους νεαρών ενηλίκων: εξέταση της αξιοποίησης των τεχνών ανά φάση της αναγνωστικής προσέγγισης.

Γ. Ποιοτική έρευνα:

Λαμβάνονται υπόψη: α. οι στάσεις φοιτητών βιβλιοθηκονομίας που παρακολούθησαν μάθημα Λογοτεχνίας (εαρινό εξάμηνο του 2019) και β. οι στάσεις νεαρών ενηλίκων μαθητών Διαπολιτισμικού Λυκείου (2019) [πρόσφυγες και μετανάστες πρώτης γενιάς], σχετικά με τη συμβολή της αξιοποίησης διαφορετικών μορφών έκφρασης στην ανάπτυξη αναγνωστικού ενδιαφέροντος.

Μέθοδος συλλογής δεδομένων: συλλογική συζήτηση και καταγραφή απόψεων σχετικά με την ανάγνωση, τον διακαλλιτεχνικό διάλογο και τον ρόλο των βιβλιοθηκών (Ακαδημαϊκών και Σχολικών αντίστοιχα).

- Η προσέγγιση πραγματοποιήθηκε από διαφορετικούς διδάσκοντες, έχοντας σχεδιάσει από κοινού την ερευνητική μέθοδο.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος: στοιχεία θεωρίας

- Η αλλαγή προσανατολισμού στις λογοτεχνικές και πολιτισμικές σπουδές στα μέσα του 20ου αιώνα οδήγησε σε έναν αναπροσδιορισμό των τρόπων επικοινωνίας τόσο των λογοτεχνικών κειμένων όσο και της λογοτεχνίας με τις άλλες τέχνες.
- Τις διακαλλιτεχνικές συναντήσεις ανέδειξε τόσο η θεωρία της διαλογικότητας του Bakhtin (1980) όσο και της διακειμενικότητας της Kristeva (1978).
- Τα πολιτιστικά παράγωγα φανερώνεται ότι εγγράφουν κοινωνικά αιτήματα και συνομιλούν μεταξύ τους.
- Η Δομιστική και ακόμα περισσότερο η Κοινωνική Σημειωτική ανέδειξε ακόμα πιο μεθοδικά την αλληλεπίδραση μεταξύ των τεχνών ως πολιτιστικών συστημάτων που επικοινωνούν, χωρίς να χάνεται η αυτονομία της πολιτισμικής παράδοσης της καθεμίας.

Με τον όρο «διακαλλιτεχνική ποιητική» προσδιορίζεται το πλαίσιο αποτίμησης της αλληλεπίδρασης των τεχνών.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος: στοιχεία θεωρίας

- Η «διακαλλιτεχνική ποιητική» επικεντρώνεται στον εντοπισμό και την ανάλυση των χαρακτηριστικών που ορίζουν την αυτονομία της λογοτεχνίας ως πολιτιστικού πεδίου.
- Ως πεδίο μελέτης της αποτελεί η διερεύνηση συγκλίσεων και αποκλίσεων ανάμεσα στον τρόπο που η κάθε τέχνη επικοινωνεί με τον δέκτη ιδεολογικές εγγραφές και κοινωνικές συνδηλώσεις οι οποίες αισθητοποιούνται στο εκάστοτε καλλιτεχνικό παράγωγο.
- Η εκπαιδευτική διαδικασία η οποία αξιοποιεί τον διακαλλιτεχνικό διάλογο σε περιβάλλον βιβλιοθήκης συνδυάζει τη διεπιστημονική προσέγγιση, με τις αναγνωστικο-κεντρικές θεωρίες και την εμπλοκή της δημιουργικής έκφρασης.
- Αξιοποιεί εργαλεία της Ερμηνευτικής και της Κοινωνικής Σημειωτικής για να αναδείξει τους όρους και τους διαφορετικούς τρόπους που τα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα ανα-σημασιοδοτούν μέσω της πρόσληψής τους τη σχέση υποκειμένου και κοινωνικής πραγματικότητας.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος: στοιχεία θεωρίας

- Βασική στόχευση είναι η ενίσχυση της αξιοποίησης των πρότερων εμπειριών και γνώσεων των αναγνωστών ακολουθώντας αρχές της διεπιστημονικότητας και διαθεματικότητας στις αναγνωστικές προσεγγίσεις.
- Σύμφωνα με τον Eisner (2002) ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός που επικεντρώνεται στην εμπλοκή αισθητικών έργων είτε λογοτεχνικών ή άλλων μορφών έκφρασης αποβλέπει στη διερεύνηση εναλλακτικών προσεγγίσεων στα διλήμματα και τις προκλήσεις της καθημερινότητας.
- Η θέση αυτή βασίζεται και στην άποψη του Dewey (1934), ο οποίος υποστήριζε την προστιθέμενη αξία που έχει η επαφή του ανθρώπου με την τέχνη.
- Σε επίπεδο εκπαιδευτικής αξιοποίησης της τέχνης, καθοριστική ήταν και η επίδραση του ψυχολόγου D. Perkins. Υποστήριξε ότι οι άνθρωποι αξιοποιούν γνωστικές δομές για να ερμηνεύουν τον κόσμο γύρω τους, συμπεριλαμβανομένων των έργων τέχνης.
- Ενδιαφέρουσα είναι και η Μέθοδος «Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την αισθητική εμπειρία» του Κόκκου (2010), η οποία αξιοποιεί την τέχνη ως τρόπο αναθεώρησης δομών σκέψης σχετικά με τη σχέση ανθρώπου και κοινωνικής ζωής.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος και βιβλιοθήκες

- Η αξιοποίηση των τεχνών αφορά κάθε μορφή τέχνης στην ενίσχυση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων σε αναγνωστικές ομάδες.
- Σε περίπτωση υλοποίησής τους σε βιβλιοθήκες είναι κρίσιμο η επιλογή τους να αναδεικνύει τους διαθέσιμους πόρους των βιβλιοθηκών και να προάγει την κριτική διαχείριση της πληροφορίας (βλ. πληροφοριακός γραμματισμός).

Με τον όρο «διακαλλιτεχνικός διάλογος», επομένως, αναφερόμαστε:

- στην εμπλοκή του θεάτρου,
- των εικαστικών τεχνών,
- των κινηματογραφικών έργων,
- των εικονογραφημένων λογοτεχνικών εκδόσεων κ.ά. σε αναγνωστικές εμπυχωσεις.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος και βιβλιοθήκες

Η εμπλοκή του στην αναγνωστική διαδικασία:

- προσανατολίζει τη συζήτηση για τη λογοτεχνία, με αφορμή ομοθεματικά καλλιτεχνικά έργα με έναν τρόπο που αναδεικνύει τη δομή των κειμένων.
- διευκολύνει τη διατύπωση θέσεων για το κείμενο μέσω και των καλλιτεχνικών ερεθισμάτων.
- ενισχύει την ανάπτυξη πολυγραμματισμών που σχετίζονται με τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες των βιβλιοθηκών.

Κριτήρια επιλογής έργων

Η επιλογή των καλλιτεχνικών έργων δεν είναι άκριτη και μονοφωνική, αλλά αρκούντως δυναμική: αποτέλεσμα συμμετοχής και αλληλεπίδρασης των μελών της ομάδας.

Συγκεκριμένα, οι συντονιστές λαμβάνουν υπόψη τους:

- ✓ τις δημιουργικές κλίσεις των συμμετεχόντων και το τι μπορεί η βιβλιοθήκη να παρέχει στην αναγνωστική κοινότητα.
- ✓ τα αναγνωστικά και τα καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα των χρηστών-συμμετεχόντων με στόχο τον περαιτέρω εμπλουτισμό των συλλογών των βιβλιοθηκών,
- ✓ τη χρονική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- ✓ ότι η αξιοποίησή τους οφείλει να ενισχύει την απόλαυση της ανάγνωσης και άρα να μην λειτουργούν αποπροσανατολιστικά για τον αναγνώστη.
- ✓ ότι ο διακαλλιτεχνικός διάλογος δεν είναι αυτοσκοπός της αναγνωστικής ομάδας, αλλά εξαιρετικά χρήσιμος τρόπος ενεργοποίησης της προσοχής των αναγνωστών.

Δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου και αναγνωστικές φάσεις

Ο διακαλλιτεχνικός διάλογος μπορεί να ενταχθεί με τις κατάλληλες προσαρμογές σε όλες τις φάσεις της ανάγνωσης (βλ. 4 φάσεις Συναλλακτικού μοντέλου παρακάτω).

Ειδικότερα, μπορεί:

- να λειτουργήσει ως μια δημιουργική αφόρμηση και προετοιμασία της ανταπόκρισης,
- να εντάσσεται στο πλαίσιο της συνανάγνωσης διαφορετικών σημειωτικών συστημάτων (λογοτεχνία-εικαστικό έργο-κινηματογραφική ταινία κ.ά.), ώστε να υποστηρίζει τη βιωματική προσέγγιση της ερμηνείας,
- να ενισχύει την κριτική σύνθεση των απόψεων για το κείμενο,
- και να αποτελεί αφετηρία δημιουργικής έκφρασης.

Στην τελευταία περίπτωση, είναι δυνατό να προσαρμοστεί σε επιμέρους διαβαθμίσεις δημιουργικής ετοιμότητας των συμμετεχόντων.

Σε αυτό τον σκοπό οι διαθέσιμοι πόροι και ο τεχνολογικός εξοπλισμός της βιβλιοθήκης μπορεί να συνεισφέρουν ιδιαίτερα (π.χ. μουσική έκφραση).

Παραδειγματικές δραστηριότητες στις δύο ομάδες-στόχους: Α Ομάδα

Α Ομάδα: 15 φοιτητές βιβλιοθηκονομίας που παρακολουθούσαν διαλέξεις του μαθήματος «Λογοτεχνία», Στ εξαμήνου, εαρινό εξάμηνο 2019.

- Δραστηριότητες κατάλληλες για Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες.

Μέθοδος: εξοικείωση με διαφορετικούς τρόπους και τεχνικές ανάπτυξης αναγνωστικού ενδιαφέροντος, όπως και με θεωρητικά μοντέλα καλλιέργειας ερμηνευτικών δεξιοτήτων.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος: εμπλοκή ποικίλων καλλιτεχνικών έργων και τρόπων έκφρασης κατά τη διάρκεια της αναγνωστικής προσέγγισης έργων του λογοτεχνικού κανόνα.

Χαρακτηριστικά ομάδας: περιορισμένες αναγνωστικές παραστάσεις, ικανοποιητικό αναγνωστικό ενδιαφέρον, επαρκής συμμετοχή, δυσκολίες γλωσσικής έκφρασης, σχετικά ομοιογενές το δείγμα ως προς τις γνωστικές δεξιότητες.

Παραδειγματικές δραστηριότητες στις δύο ομάδες-στόχους: Β Ομάδα

Β Ομάδα: 14 μαθητές Διαπολιτισμικού Λυκείου της Αττικής, με την ελληνική ως ξένη γλώσσα που συμμετείχαν σε πολιτιστικό πρόγραμμα σε σχέση με την ανάγνωση λογοτεχνίας: αν και μαθητές της δευτεροβάθμιας, ανήκαν στην κατηγορία νεαρών ενηλίκων (18-20 ετών).

- Δραστηριότητες κατάλληλες για Σχολική Βιβλιοθήκη.

Μέθοδος: εξοικείωση με διαφορετικούς τρόπους και τεχνικές ανάπτυξης αναγνωστικού ενδιαφέροντος με αξιοποίηση τόσο της αγγλικής όσο και της ελληνικής.

Διακαλλιτεχνικός διάλογος: εμπλοκή ποικίλων καλλιτεχνικών έργων και τρόπων έκφρασης κατά τη διάρκεια της αναγνωστικής προσέγγισης λογοτεχνικών έργων που κρίνονταν ως κατάλληλα για το αναγνωστικό κοινό.

Χαρακτηριστικά ομάδας: περιορισμένες αναγνωστικές παραστάσεις, ικανοποιητικό αναγνωστικό ενδιαφέρον, πολυπολιτισμική σύνθεση και καταγωγή μελών από διαφορετικά γλωσσικά περιβάλλοντα, δυσκολίες γλωσσικής έκφρασης, σχετικά ανομοιογενές το δείγμα ως προς τις γνωστικές δεξιότητες.

Κριτήρια επιλογής έργων ανά αναγνωστική φάση του Συναλλακτικού μοντέλου

- Ο διακαλλιτεχνικός διάλογος ως εκπαιδευτική μέθοδος αναδεικνύει τη δυναμική φύση της ανάγνωσης ως μεταμορφωτικής εμπειρίας για τους συμμετέχοντες προβάλλοντας τη σημασία της αισθητικής παιδείας.
- Οι δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου που ακολουθούν έχουν επιμεριστεί στις τέσσερις φάσεις του Συναλλακτικού μοντέλου της Rosenblatt (1978), συνδυάζοντας αρχές της συνεργατικής μάθησης και δημιουργικής έκφρασης.

Τα 4 στάδια του μοντέλου είναι τα εξής:

- α. Προετοιμασία του περιβάλλοντος,
- β. Αρχική αναγνωστική ανταπόκριση,
- γ. Τελειοποίηση της ανταπόκρισης
- και δ. Έκφραση της ανταπόκρισης.

Κείμενα αναφοράς για τις δραστηριότητες

Α Ομάδα: *Το κλεμμένο γράμμα* του Ε. Α. Πόε (1^η έκδοση 1844: μτφρ. Γ. Μπλάνας, εκδ. Ερατώ, 2017).

- Οργάνωση για υλοποίηση σε Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη

Β Ομάδα: «The Road not taken»/ «Ο δρόμος που δεν πήρα», του R. Frost (1^η έκδοση 1916: μτφρ. Ν. Φωκάς, εκδ. Δελφίνι, 1997)

Αξιοποίηση τόσο της αγγλικής όσο και της ελληνικής έκδοσης (λόγω δυσκολιών στη χρήση της ελληνικής)

- Οργάνωση για υλοποίηση σε Σχολική ή Δημοτική Βιβλιοθήκη

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Α Ομάδα: 1^η Φάση. Προετοιμασία του περιβάλλοντος

Δραστηριότητα: Με βάση ποια οπτικά στοιχεία της σύνθεσης, θα κατατάσσατε την ταινία ως προς το είδος της; Μπορείτε να αναφέρετε ένα λογοτεχνικό είδος, βιβλίο ή συγγραφέα που παραπέμπει σε αυτή τη θεματολογία; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

- Με τη βοήθεια του/της βιβλιοθηκονόμου της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης, να αναζητήσετε ένα χαρακτηριστικό έργο που ανήκει σε αυτή την κατηγορία πεζογραφίας και να διαβάσετε στην ολομέλεια ένα απόσπασμα της επιλογής σας.

Σκηνή από την ταινία *Αριστοκράτες του Εγκλήματος* του Τζόζεφ Λιούις, 1955

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Β Ομάδα: 1^η Φάση. Προετοιμασία του περιβάλλοντος

Δραστηριότητα: Να παρατηρήσετε τον πίνακα *Σταυροδρόμια* (2016) του D. Bigelow και να αναφέρετε ποια συναισθήματα ή σκέψεις πιστεύετε ότι απασχολούν τη φιγούρα που απεικονίζεται.

Να προσθέσετε σε μια λεζάντα μια σκέψη του ήρωα στα ελληνικά ή στα αγγλικά.

- Με τη βοήθεια του/της υπεύθυνου/-ης της βιβλιοθήκης του σχολείου σας, να βρείτε άλλα έργα τέχνης που θεωρείτε ότι απεικονίζουν τις δυσκολίες των ανθρώπων να πάρουν αποφάσεις για το μέλλον τους.
- Μπορείτε να δημιουργήσετε και ένα δικό σας σχέδιο ή κόμικς, το οποίο να έχει ανάλογο θέμα.

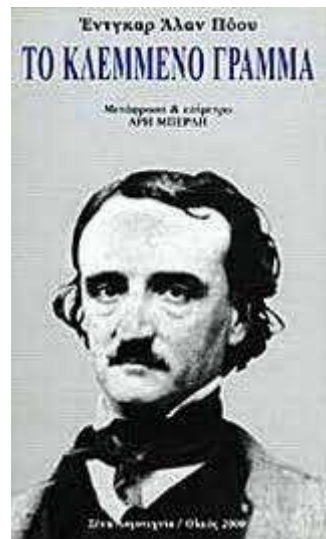
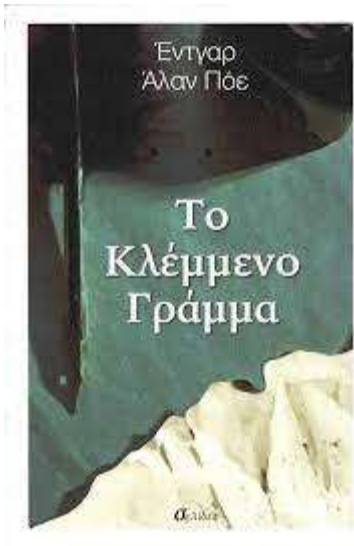

David Bigelow, *Crossroads*, 2016.

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Α Ομάδα: 2^η Φάση. Αρχική αναγνωστική ανταπόκριση

Δραστηριότητα. Να παρατηρήσετε τις παρακάτω εικόνες από εξώφυλλα και εικονογραφήσεις του διηγήματος και να εξηγήσετε πώς επηρεάζει την αναγνωστική πρόσληψή του.

Πώς θα χαρακτηρίζατε το έργο αναφορικά με το είδος του: ρεαλιστικό, ψυχολογικό, αστυνομικό, επιστημονικής φαντασίας, του φανταστικού κ.ά.; Να εντοπίσετε στην Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη, ορισμούς, με βάση αξιόπιστες πηγές που τεκμηριώνουν την άποψή σας.

- Ποια εικόνα θεωρείτε ότι ταιριάζει περισσότερο στον ορισμό που δίνετε στην έννοια:

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

B Ομάδα: 2^η Φάση. Αρχική αναγνωστική ανταπόκριση

Δραστηριότητα. Διαβάζοντας την αγγλική και ελληνική εκδοχή του ποιήματος του R. Frost «Ο δρόμος που δεν πήρα» και βλέποντας το [trailer](#) της κλασικής ταινίας *America America* του E. Kazan (1963), να σχολιάσετε ποιοι στίχοι του Frost θα ταίριαζαν στο θέμα της ταινίας.

- Αν έπρεπε να επιλέξετε ένα από τα τραγούδια που ακούγονται στο trailer, ποιο θεωρείτε ότι ταιριάζει στο ποίημα και γιατί;
- Με τη βοήθεια του/της βιβλιοθηκονόμου, να εντοπίσετε τους δημιουργούς των τραγουδιών που ακούγονται στο trailer και να απαγγείλετε ένα ποίημα της γλώσσας καταγωγής σας έχοντας ένα από τα τραγούδια ως μουσική υπόκρουση.

Εναλλακτικά: μπορείτε να ντύσετε με τη μουσική ενός τραγουδιού της πατρίδας σας, το ποίημα του Frost.

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Α Ομάδα. 3^η Φάση. Τελειοποίηση της ανταπόκρισης

Δραστηριότητα. Να σχολιάσετε με την ομάδα σας τις μεθόδους της αστυνομίας ως προς την ικανότητα αυτεπίγνωσης του επιθεωρητή. Είναι ήρωας ή αντιήρωας κατά τη γνώμη σας και γιατί;

- Αξιοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους της βιβλιοθήκης, να ακούσετε προσεκτικά τη [Θεατρική διασκευή](#) στα αγγλικά του έργου του Edgar Allen Poe από το NBC University Theater (1951) και να σχολιάσετε, αν η θεατρική απόδοση αναδεικνύει την προσωπικότητα των βασικών χαρακτήρων, όπως το βιβλίο.

Ποια στοιχεία θεωρείτε ότι αποδίδει πιστά και ποια όχι;

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Β Ομάδα. 3^η Φάση. Τελειοποίηση της ανταπόκρισης

Δραστηριότητα. Να παρακολουθήσετε προσεκτικά τη σκηνή από την ταινία [Dead poets society/ Ο κύκλος των χαμένων ποιητών](#) (1990) του Τομ Σούλμαν, στην οποία ο R. Williams στον ρόλο του καθηγητή προσπαθεί να βοηθήσει τους μαθητές του να βιώσουν τις βασικές θέσεις που εκφράζει το ποίημα του Frost.

- Συμφωνείτε με τον τρόπο του καθηγητή; Πιστεύετε ότι πετυχαίνει να αναδείξει όσα συζητάμε σχετικά με το ποίημα;

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Α Ομάδα. 4^η Φάση. Έκφραση της ανταπόκρισης (Προαιρετική δραστηριότητα)

Δραστηριότητα. Να ξεκινήσετε με την ομάδα σας, μια σειρά από σκηνές του δικού σας graphic novel που να ανήκουν σε κάποιο από τα παρακάτω είδη: του φανταστικού, του παράλογου, ψυχογραφική.

Εναλλακτικά: Να μελετήσετε στη βιβλιοθήκη ένα αφήγημα ή ποίημα του Πόε της επιλογής σας και να προσπαθήσετε να δημιουργήσετε μια ψηφιακή αφήγηση εμπνευσμένη από το κείμενο με κάποιο από τα διαθέσιμα ψηφιακά εκπαιδευτικά εργαλεία.

Ενδεικτικές δραστηριότητες διακαλλιτεχνικού διαλόγου ανά φάση στην κάθε ομάδα

Β Ομάδα. 4^η Φάση. Έκφραση της ανταπόκρισης (Προαιρετική δραστηριότητα)

Δραστηριότητα. Να σχεδιάσετε με την ομάδα σας, μια σειρά από εικόνες (ψηφιακές ή μη) στις οποίες να αποδίδετε τις απόψεις για την ανθρώπινη ζωή που προβάλλει το ποίημα.

Εναλλακτικά: Να μελετήσετε στη βιβλιοθήκη το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη “Che fece ...il gran rifiuto” και να αποδώσετε με την ομάδα σας σε 2-3 δικούς σας στίχους στα αγγλικά ή ελληνικά (ή επιλέγοντας μια μουσική μελωδία) το κύριο συναίσθημα που σας προκαλεί το ποίημα.

Ποιες κοινές αξίες προβάλλει με το ποίημα του Frost;

Συλλογή δεδομένων Α και Β Ομάδας (από τους δύο διδάσκοντες)

Η συλλογή πραγματοποιήθηκε με συλλογική συζήτηση μετά το τέλος της αναγνωστικής προσέγγισης.

Οι απόψεις τους καταγράφηκαν σε ψηφιακό ερευνητικό ημερολόγιο.

Άξονες συζήτησης:

Α. Ο ρόλος του διακαλλιτεχνικού διαλόγου στη λογοτεχνική ανάγνωση σε σχέση και με άλλες τεχνικές ερμηνείας

Β. Η συμβολή της βιβλιοθήκης στην ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας και πληροφοριακής παιδείας

Γ. Η αξιοποίηση των τεχνών ως μέσου για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και τον σεβασμό στα έργα του πνεύματος

Αποτελέσματα Α Ομάδας

Α άξονας: 12 στους 15 δήλωσαν ότι ο διακαλλιτεχνικός διάλογος είναι η πιο κατάλληλη τεχνική για να ενισχύσει το αναγνωστικό ενδιαφέρον.

Επιπλέον, το σύνολο του δείγματος τόνισε ότι αναδεικνύει τη σχέση λογοτεχνίας και άλλων τεχνών, ενώ διευκολύνει την αξιοποίηση των εμπειριών των αναγνωστών. Ενδεικτικά:

Ανέφερε φοιτητής: «Η αξιοποίηση των τεχνών με βοήθησε να καταλάβω καλύτερα από άλλες μεθόδους πώς συνδέεται μορφή και περιεχόμενο. Μου ταιριάζει περισσότερο, ώστε να με κάνει να διαβάσω πιο προσεκτικά το κείμενο».

Β Άξονας: Οι 14 στους 15 δήλωσαν ότι η αξιοποίηση της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης, μπορεί να ενισχύσει την αναγνωστική απόλαυση μέσω του διακαλλιτεχνικού διαλόγου.

Επίσης, επισήμαναν ότι προωθεί την ανάπτυξη των γνώσεων για τη λογοτεχνία και την χρήση αξιόπιστης πληροφορίας, χωρίς να περιορίζει τον ψυχαγωγικό χαρακτήρα της ανάγνωσης.

Ενδεικτικά ανέφερε φοιτήτρια: «Δεν είχα καταλάβει πώς συνδέεται η πληροφοριακή παιδεία με την ανάγνωση λογοτεχνίας μέχρι που χρησιμοποιήσαμε πιο συστηματικά αυτή την εκπαιδευτική τεχνική για την ερμηνεία των λογοτεχνικών κειμένων».

Γ Άξονας: Ως προέκταση της πληροφοριακής παιδείας, οι 10 στους 15 επισήμαναν ότι η εφαρμογή διακαλλιτεχνικού διαλόγου ενίσχυσε τις κριτικές τους δεξιότητες, ενώ στο σύνολό τους ανέφεραν ότι έχουν κατανοήσει τον ρόλο που μπορεί να έχει η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη στην ενημέρωση του χρήστη για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων.

Αποτελέσματα Β Ομάδας

Α άξονας: 11 στους 14 δήλωσαν ότι ο διακαλλιτεχνικός διάλογος είναι η πιο κατάλληλη τεχνική για να ενισχύσει το αναγνωστικό ενδιαφέρον.

Επιπλέον, 8 στους 14 επισήμαναν ότι η επιλογή κειμένου και έργων τέχνης είναι σημαντική, για να νιώσουν τον βαθμό που η λογοτεχνία εκφράζει τη σύγχρονη ζωή. Ενδεικτικά:

Ανέφερε φοιτητής: «Με βοηθούσε να βλέπω εικόνες και ταινίες [...] με έκαναν να καταλαβαίνω πιο καλά το ποίημα».

Β Άξονας: Οι 10 στους 14 δήλωσαν ότι ο ρόλος της βιβλιοθήκης έχει σημαντική θέση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και πιθανότατα βοηθά κοινό αναγνωστών με την ελληνική ως ξένη.

Ανέφεραν ότι η συζήτηση για τη λογοτεχνία, όταν συνδυάζεται και με μουσική ή ζωγραφική, αν και η συνεργατική μάθηση δεν ήταν πάντοτε εύκολη λόγω της έλλειψης εξοικείωσης πολλών μαθητών με ανάλογες τεχνικές.

Ενδεικτικά ανέφερε φοιτήτρια: «Είναι καλύτερα να διαβάζουμε στη βιβλιοθήκη. Το μάθημα θα ήταν γενικά πιο εύκολο με το να βλέπουμε παραδείγματα [...] με βοηθάνε. Σε συγκινούν αμέσως».

Γ Άξονας: Ως προέκταση της πληροφοριακής παιδείας, στο σύνολό τους σημείωσαν ότι η χρήση της βιβλιοθήκης ενισχύει τη γνώση τους για τη σημασία της καλλιτεχνικής έκφρασης και της ελευθερίας του λόγου (ιδιαίτερα ευαίσθητα ζητήματα για αρκετούς συμμετέχοντες).

Διαπιστώσεις: συγκριτικά

- Ο διακαλλιτεχνικός διάλογος ενεργοποιεί αποτελεσματικά τις δημιουργικές κλίσεις και ενισχύει το αναγνωστικό ενδιαφέρον των νεαρών ενηλίκων σε όλες τις φάσεις της ανάγνωσης.
- Προβάλλει τη διαθέσιμη συλλογή και πόρους της κάθε βιβλιοθήκης.
- Επιτρέπει την περαιτέρω αξιοποίηση των κοινωνικών εμπειριών των συμμετεχόντων πιο αποτελεσματικά από άλλες μεθόδους, ειδικά σε κοινό με δυσκολίες στη γλωσσική έκφραση.
- Διευκολύνει τον διάλογο για ζητήματα ελευθερίας της έκφρασης, πνευματικών δικαιωμάτων και τη σημασία της διαχείρισης της πληροφορίας στην ψηφιακή εποχή.
- Μπορεί να εφαρμοστεί σε διαφορετικές βαθμίδες εκπαίδευσης με ικανοποιητικά αποτελέσματα, γιατί προάγει τον ψυχαγωγικό χαρακτήρα της ανάγνωσης και αναπτύσσει τον κριτικό γραμματισμό.

Βιβλιογραφία 1

- Bakhtin, M. (1980). *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Michael Holquist ed., trans. Caryl Emerson and Michael Holquist, Manchester: Manchester University Press.
- Barthes, R. (1975). *The Pleasure of the Text*. trans. Richard Miller, New York: Hill and Wang.
- Batič, M., & Haramija, D. (2015). The importance of visual reading for the interpretation of a literary text, *Center for Educational Policy Studies Journal*, 5 (4), 31–49.
- Berg, B. (2007). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon.
- Boyd, W. (2009). *On the origin of stories: Evolution, cognition and fiction*. Cambridge: Harvard University Press.
- Carter R. & Long M. N. (1991). *Teaching literature*. New York: Longman Inc.

Βιβλιογραφία 2

- Cowan, K. and Albers, P. (2006). Semiotic representations: building complex literacy practices through the arts. *The Reading Teacher*, 60 (2),124–137.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Co.
- Durant, D. & Horava, T. (2015). The Future of Reading and Academic Libraries, *Portal Libraries and the Academy*, 15(1), 5-27.
- Edmunds, K. M. & Bauserman, K.L. (2006). What Teachers can learn about reading motivation through conversations with children, *The Reading Teacher*, 59 (5), 414-424.
- Eisner, E. (2002). *The arts and the Creation of Mind*, New Haven, London: Yale University Press.
- Eisner, E. (2008). Art and knowledge, in G. J. Knowles, A. L. Cole (eds.) *Handbook of the Arts in Qualitative Research: Perspectives, Methodologies, Examples, and Issues*. London, England: Sage, 3–12.
- Finley, S. (2018). Multimethod arts-based research, in P. Leavy (Ed.) *Handbook of Arts-based Research*. New York and London: The Guilford Press, 477–490.
- Flood, J., Heath, S. B. & Lapp, D. (eds.) (2005). *Handbook of Research on Teaching Literacy through the Communicative and Visual Arts*. Abingdon: Routledge.

Βιβλιογραφία 3

- Gardner, H. (1990). *Art Education and Human Development*. Los Angeles: Getty Publications.
- Greenwood, A. (2023). Librarians as Teachers: A Reflection on Practice, Identity, and the TPACK Framework to Enhance Professional Practice, *Journal of the Australian Library and Information Association*, 72, (2), 178-188.
- Hodge, R. & Kress, G. (1988). *Social Semiotics*. New York: Cornell University Press.
- Kragler, S. (2000). Choosing books for reading: An analysis of three types of readers, *Journal of Research in Childhood Education*, 14, 133-141.
- Limberg, L. A. (2003). The school library as a space for learning, *School Libraries Worldwide*, 9(1), 1-15.
- McCabe, A. (1996). *Chameleon readers: Teaching children to appreciate all kinds of good stories*. New York: McGraw-Hill.